

BETÆNKNING

AFGIVET AF

HANDELSMINISTERIETS
LICITATIONSKOMMISSION

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1945

Handelsministeriet nedsatte den 21. December 1943 en Kommission „til at undersøge de Fremgangsmaader, der almindeligt anvendes ved Afgivelse af Tilbud ved offentlige og bundne Licitationer, og til at fremkomme med Forslag til en Ordning af de herhenhørende Spørgsmaal gennem Lovgivning eller paa anden Maade“.

Til Formand for Kommissionen udnævntes Professor, Dr. jur. *Kristian Sindballe*.

Til Medlemmer af Kommissionen udnævntes iøvrigt:

Kontorchef <i>E. Sveinbjørnsson</i> , Handelsministeriet,	
Kontorchef <i>K. Bang</i> , Ministeriet for offentlige Arbejder,	
Fuldmægtig <i>H. A. Sørensen</i> , Justitsministeriet,	
Ekspeditionssekretær <i>P. Juhl-Christensen</i> , Arbejdsministeriet,	
Fuldmægtig <i>V. Nørby</i> , Indenrigsministeriet,	
Vandbygningsdirektør <i>E. Hertz</i> , København, udpeget af Ministeriet for offentlige Arbejder,	
Baneingeniør <i>P. C. L. Mertz</i> , Charlottenlund, udpeget af Trafikministeriet,	
Konsulent <i>Henning Friis</i> , København, udpeget af Socialministeriet,	
Fhv. Minister <i>Bertel Dahlgaard</i> , Gentofte, udpeget af Priskontrolraadet,	
Direktør <i>Poul Sørensen</i> , Skodsborg, udpeget af Priskontrolraadet,	
Underdirektør <i>Ebbe Groes</i> , København, udpeget af Prisdirektoratet,	
Overingeniør <i>Carl Bruun</i> , København, udpeget af Københavns Magistrat,	
Borgmester <i>I. V. Werner</i> , Odense, udpeget af Den danske Købstadforening,	
Sogneraadsformand <i>Johannes Hansen</i> , Aas pr. Taars, udpeget af De samvirkende Sogneraadsforeninger i Danmark,	
Civilingeniør <i>R. G. Andersen</i> , København, udpeget af Industriraadet,	
Oldermand <i>Esper Eising</i> , København,	} udpeget af Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri og Haandværksraadet.
Murermester <i>Melchior Kjeldsen</i> , Askildrup, pr. Randers	
Tømrmester <i>S. Sørensen</i> , Horsens,	
Direktør <i>P. Christiansen</i> , København,	
Blikkenslagermester <i>Johannes Nissen</i> , Horsens,	
Forretningsfører <i>Frede Pedersen</i> , København,	
Oldermand <i>Johs. Steffensen</i> , København,	
Kontorchef <i>Niels Lindberg</i> , København, udpeget af Arbejderbevægelsens Erhvervsraad,	
Arkitekt <i>Helge Finsen</i> , Charlottenlund, udpeget af Akademisk Arkitektforening og Dansk Arkitektforening,	
Civilingeniør <i>P. Kerrn-Jespersen</i> , Hellerup, udpeget af Dansk Ingeniørforening,	
Civilingeniør <i>Ejnar Thorsen</i> , Hellerup, udpeget af Entreprenørforeningen,	
Forretningsfører <i>Aage Christensen</i> , København, udpeget af Fællesorganisationen af almen-nyttige danske Boligselskaber,	
Direktør <i>F. C. Boldsen</i> , København, udpeget af Byggesocietetet for Danmark, og	
Landsretssagfører <i>Axel H. Pedersen</i> , København, udpeget af Sagførerraadet.	

Som Suppleant for Oldermænd *Eising* og Tømrermester *S. Sørensen* udpegedes Kontorchef *Levinsen*, Haandværksraadet, og som Suppleant for Fuldmægtig *Nørby* Arkitekt *P. Nielsen*, København.

Til Sekretærer udnævntes Fuldmægtig i Prisdirektoratet, cand. polit. Fru *Karen Poulsen* og Fuldmægtig i Handelsministeriet, cand. jur. *K. G. Rønn*.

Da Kommissionen begyndte sit Arbejde, var Baneingeniør *P. C. L. Mertz* sygemeldt, og som Suppleant for denne mødte Overingeniør *Thorning Christensen*. Efter at Baneingeniør *Mertz* i Maj 1944 var afgaaet ved Døden, har Overingeniør *Thorning Christensen* repræsenteret Trafikministeriet.

Civilingeniør *R. G. Andersen* har ikke deltaget i Kommissionens Arbejde.

Kommissoriet er antaget at tage Sigte paa Udbydelse af Arbejder i Licitation, men ikke paa Bortlicitering af Leverancer.

Som Grundlag for Kommissionens Forhandlinger har foreligget en af Prisdirektoratet udarbejdet „Oversigt over konkurrencebegrænsende Aftaler inden for Bygningshaandværkernes Organisationer med særligt Henblik paa Aftaler om Tilbudsregulering“. Denne Oversigt, der er af betydeligt Omfang, er overgivet til Handelsministeriet.

De Bestemmelser i Organisationernes Vedtægter, man har behandlet og til Dels foreslaar ændret, angaar Drøftelse af Grundlaget for en Licitation, Regulering af Licitationsbud, Beskyttelse af Underhaandsbud, Beskyttelse af Licitationsbud, Udregningsvederlag og Forbud mod Deltagelse i visse Licitationer.

Drøftelse af Grundlaget for en Licitation.

Naar et Arbejde udbydes i Licitation, afholder en Organisation ofte — med Hjemmel i sine Vedtægter eller uden særlig Hjemmel derfor — Møde med dem, der tænker sig at afgive Bud, til Drøftelse af Grundlaget for Licitationen med Henblik paa at søge mulige Mangler ved Beskrivelser eller Tegninger afhjulpel eller Arbejdsbetingelser lempet.

At saadant Møde holdes, mener Kommissionen ikke at kunne rette Indvending imod.

Regulering af Licitationsbud.

Mange Haandværkerorganisationer foretager en Forhaandsregulering af Bud efter Regler, der registreres og bekendtgøres i Statstidende i Henhold til Prisloven, men om hvis Følger i det enkelte Tilfælde Bygherren ikke faar Meddelelse. Der er navnlig tre Typer af saadanne Regler:

(1) Bud under eller mere end en vis Procent under et Middeltal forhøjes, saaledes at ethvert af dem kommer til at ligge lige saa meget over Middeltallet, som det før Reguleringen laa under det. Det paagældende Middeltal er oftest Middeltallet ikke af samtlige Bud, men af dem, der bliver tilbage, naar Bud udskydes, der ligger i mere end en vis Afstand fra Middeltallet af samtlige Bud.

(2) Forhøjelse som nævnt under (1) foretages af en ved det samlede Antal Bud bestemt Del af disse, saaledes af henholdsvis et, to eller tre Bud, eftersom det samlede Antal er højst 10, over 10 og højst 20 eller over 20 og højst 30, idet dog Forhøjelse af et Bud ofte er betinget af, at det ligger i mindst en vis Afstand fra et Middeltal og ligeledes i mindst en vis Afstand fra det nærmest højere Bud.

(3) Det Bud, der ligger nærmest ved en af Organisationens udregnet Pris for Arbejdet, afgives som det laveste, idet lavere Bud forhøjes, saaledes at ethvert af dem kommer til at ligge lige saa meget over den af Organisationens udregnede Pris, som det før Reguleringen laa under den.

Til Regulering efter Regler som de nævnte indgives samtlige Bud til Organisationens forinden Licitationen. Efter Reguleringen faar de bydende deres Bud tilbage. I nogle Organisationer gives der ikke Meddelelse til vedkommende Haandværkers Konkurrenter om Forhøjelse af hans Bud. Bud, der er forhøjet, *skal* afgives til Bygherren.

Inden for Entreprenørfaget er Regulering af Bud ikke meget udbredt. Undertiden anvendes dog Regler af Type (3) ved Arbejder, hvor det med nogenlunde Sikkerhed kan afgøres, hvad der er en passende Pris.

Der har ikke for Kommissionen foreligget Oplysninger, som giver Grundlag for en Paastand om, at den Regulering, Organisationerne foretager, i Almindelighed har fordyret Byggeriet paa uforsvarlig Maade. Men visse Indvendinger er rejst mod Reguleringen.

Mod Regulering efter Regler af Type (1) er indvendt, at Bud kan blive forhøjet, selv om de ikke er for lave, idet Reguleringen foregaar efter en mekanisk Regel, uden konkret Prøvelse af Budenes Forsvarlighed, at Reglerne virker dobbelt, idet først de bydende selv maa forhøje deres Bud for at komme til at ligge i Midten og dermed have Udsigt til at faa Arbejdet, og derefter dog en yderligere Forhøjelse finder Sted ved Reguleringen, samt at Reguleringen kan komme til at virke som en Kraft, der stadig fører Priserne opad, idet de bydende ved at forhøje deres Bud paavirker Middeltallet i opadgaaende Retning, saaledes at det i Tidens Løb maaske bliver nødvendigt for Haandværkere at gaa højere og højere op med deres Bud for at komme i Betragtning. Ved en i Ugeskrift for Retsvæsen 1939, Side 480, gengiven Højesteretsdom, der ændrede Østre Landsrets Afgørelse i Sagen, fastsloges det da ogsaa, at et Medlem af en Tømrermesterforening ikke ved Bestemmelser af Type (1) i Foreningens Vedtægter var afskaaret fra at afgive et Bud, der viste sig at indeholde en passende Fortjeneste, uden en af Foreningen foretagen Forhøjelse deraf. I Højesterets Præmisser henvises til, at Reguleringen efter de paagældende Regler sker, uden at der, som Formaalet med Reguleringen naturligt forudsætter, foretages nogen Undersøgelse af, hvorvidt Budene er saa lave, at de kan betegnes som økonomisk uforsvarlige Underbud.

Naar Regulering foretages efter Regler af Type (2), maa en bydende for at have Udsigt til at faa Arbejdet være ikke den laveste, men henholdsvis den næstlaveste, den tredielaveste eller den fjerdelaveste, eftersom Antallet af Bud er højst 10, over 10 og højst 20 eller over 20 og højst 30. Det kan betvivles, om nogen er i Stand til bevidst at tage Sigte paa at faa sit Bud paa den angivne Plads i Rækkefølgen, men Reguleringen vil kunne medføre, at en Haandværker undlader at sætte sit Bud særlig lavt for ikke efter Reguleringen at komme til at staa med et særlig højt Bud. Og ogsaa efter Regler af Type (2) kan fuldt forsvarlige Bud blive forhøjet, idet Reguleringen foregaar uden saadan konkret Prøvelse, som Formaalet efter Højesterets Udtalelse i den omtalte Dom naturligt forudsætter.

Ved Regulering efter Regler af Type (3) er Organisationens Udregning af en Pris for Arbejdet en konkret Prøvelse. Og vel foretages denne ensidigt af den ene Part, men i hvert Fald naar Staten eller en Kommune staa som Bygherre, vil man ikke fra Haandværkets Side modsætte sig, at den anden Part faar Adgang til at efterprøve Udregningen. At Reguleringen ogsaa efter Regler af Type (3) kan føre til Forhøjelse af forsvarlige Bud, følger imidlertid af, at det normalt er vanskeligt at fastslaa en bestemt Pris som den eneste rigtige. Mod den her omtalte Fremgangsmaade er da ogsaa indvendt, at Formaalet

med Licitation for saa vidt forfejles, som der ikke sikres Bygherren Adgang til at antage det laveste af de rigtige Bud.

Den fremførte Kritik er rettet mod de Fremgangsmaader, der er i Brug, men ikke mod selve den Tanke, der ligger til Grund for Reguleringen. Inden for Kommissionen er der Enighed om, at paaviselige Regnefejl eller Smudskonkurrence kan gøre det naturligt og berettiget, om Organisationens modsætter sig, at et Bud antages, saa meget mere som Antagelse af et for lavt Bud let vil medføre, at Arbejdet bliver daarligt udført, eller at Haandværkeren søger at holde sig skadesløs ved overdrevne Krav om Betaling for Ekstraarbejder. Regulering bør dog som hidtil begrænses til Omraader, hvor det med nogenlunde Sikkerhed kan afgøres, hvad der er en passende Pris, hvilket som nævnt i hvert Fald inden for Entreprenørfaget ikke altid vil være Tilfældet. Og under Hensyn til det i næste Afsnit anførte maa Regulering være udelukket, naar kun et eller to Bud afgives. Iøvrigt foreslaar Kommissionen, at Regulering ikke forbydes, men at de for Tiden gældende Reguleringsbestemmelser i Organisationernes Vedtægter lempes. At ogsaa Haandværkets Repræsentanter i Kommissionen kan gaa med hertil, er ikke Udtryk for Erkendelse af, at alle de gældende Regler i Praksis har vist sig at være for vidtgaaende, men skyldes Ønsket om at medvirke til en Ordning, der kan ventes mødt med Tillid fra alle interesserede Kredse. Haandværket har iøvrigt forlængst tilkendegivet, at man tænkte sig en endelig Form for Regulering tilvejebragt efter Forhandling med Repræsentanter for Statsmagten.

Den Lempelse i Reglerne, Kommissionen vil foreslaa, gaar ud paa, at Organisationens kan begære Bud udskudt som for lave, men at Afgørelse, om ikke Bygherren og Organisationens er enige, skal træffes af et upartisk Organ. Herefter maa Budene uden forudgaaende Regulering afgives til Bygherren, idet denne ellers ikke kan tage Standpunkt til, om han finder det berettiget, at et Bud udskydes. Men Organisationens maa have Adgang til Licitationen og inden for en vis Frist kunne begære Bud udskudt med nærmere Begrundelse. Det vil næppe være rigtigt at sætte Fristen kortere end 4 Dage. Vel kan Organisationens foretage en Beregning forinden Licitationen, men den kan have Grund til at søge Oplysninger hos den bydende, forinden Bestemmelse tages, om hans Bud skal begæres udskudt. Udskydes et Bud, maa Organisationens kunne modsætte sig, at vedkommende overtager Arbejdet. Naar Forhaandsregulering bortfalder, vil derimod en Forhøjelse af Bud ikke mere have Interesse for nogen af Parterne.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Bud der med Føje kan begæres udskudt, mener Kommissionen, at et Bud maa anses som for lavt, naar det ikke dækker tarifmæssig Arbejds løn, Udgift til Materiale og et efter Arbejdets Art og Omfang samt den bydendes Forhold og Omstændighederne iøvrigt passende Beløb til Omkostninger og Fortjeneste. Udgift til Materiale tænker man sig bestemt paa Grundlag af den bydendes Nettopris eller, hvis Dagsprisen er lavere, efter denne. Ved Fastsættelse af Nettoprisen maa Hensyn tages til Renter og Lagringsomkostninger samt Svind. Herefter vil en Haandværker kunne udnytte det i sin Konkurrence, om han er i Stand til at skaffe sig særlig stor Rabat. Ogsaa ved Afgørelsen af, hvad der maa anses som et passende Beløb til Omkostninger, finder man, at den bydendes Forhold bør være afgørende. For saa vidt Oplysning herom ikke haves, maa dog Fagets almindelige Forhold lægges til Grund.

Som for lavt maa et Bud ogsaa anses, hvis det er i Strid med en lovlig og til Priskontrolraadet rettidigt anmeldt Aftale eller Vedtagelse, der virkelig haandhæves af Organisationens. I sidste Henseende maa det navnlig kræves, at Aftalen eller Vedtagelsen i Almindelighed overholdes ikke blot ved Licitationer, men ogsaa ved Regnings- og Tilbudsarbejder.

At et Bud er for lavt, antages af Kommissionen at burde kunne medføre Udskydning, uanset hvad Grunden dertil er, altsaa uanset om det skyldes Regnefejl, Ønske om at tilvejebringe likvide Midler for at udskyde økonomiske Vanskeligheder for en Virksomhed eller den bevidste Hensigt at skaffe sig Arbejdet selv med Udsigt til Tab for at komme i Forretningsforbindelse med Bygherren eller faa sit Navn frem. Det vil nemlig være vanskeligt at foretage en nærmere Undersøgelse af Motivet til, at et for lavt Bud er afgivet.

Afgørelse af, om en Udskydningsbegæring er berettiget, foreslaar man truffet af et Beregningsudvalg, bestaaende af to eller fire fagkyndige og med Arbejde af den paa-gældende Art kendte Medlemmer, hvoraf hver af Parterne vælger henholdsvis et eller to, eller, om ikke et Flertal af de af Parterne valgte Medlemmer er enige om Afgørelsen, af en Opmand. Derved bliver der ikke Spørgsmaal om Appel, og Afgørelsen kan naas hurtigt. I Tilfælde, hvor ikke et Flertal af de af Parterne valgte Medlemmer af et Beregningsudvalg er enige om Valg af Opmand, tænkes denne udnævnt af Formanden for Priskontrolraadet. For at modvirke Uensartethed i Afgørelserne foreslaar man, at en af Formanden for Priskontrolraadet udnævnt Opmand skal tages fra en Liste over Opmand, der udfærdiges af Handelsministeren efter Indstilling af et særligt Udvalg. Man har affattet et i Slutningen af denne Betænkning gengivet Forslag til Normer for Behandling af Strid om Udskydning af Bud ved Licitation, hvilket Forslag indstilles til Godkendelse af Handelsministeren.

Hvis Bestemmelse om Beregningsudvalg ikke optoges i en Organisations Vedtægter, maatte Afgørelse af, om en Udskydningsbegæring er berettiget, træffes af Priskontrolraadet under Appel efter Prisloven. Forkastede Priskontrolraadet en Udskydningsbegæring, maatte Haandværkeren, da Appel efter Prisloven ikke virker suspensivt, uanset Appel overtage Arbejdet som tilbudt, om Bygherren havde det klart til Paabegyndelse forinden Afgørelsen i Appellen.

En Organisation maa kunne gøre sine Medlemmers Adgang til Deltagelse i en Licitation betinget af, at Bygherren under en passende Konventionalbod forpligter sig til ikke at overdrage Arbejdet til en Haandværker, hvis Bud er udskudt, eller, forinden Afgørelse foreligger, til en Haandværker, hvis Bud begæres udskudt. Man kan anbefale, at Bestemmelse desangaaende optages i Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer. Konventionalboden findes passende at kunne tilfalde et velgørende Formaal og sættes til Forskellen mellem det uretmæssig antagne Bud og det laveste Bud, der ikke er begæret udskudt, dog mindst 10 pCt. af førstnævnte Bud.

I Stedet for at forbyde sine Medlemmer at afgive Bud, naar Bygherren, skønt opfordret dertil, nægter at forpligte sig som nævnt, maa Organisationens kunne betinge sig Ret til Forhaandsregulering i saadanne Tilfælde.

Efter det anførte skulde der ikke være Grund til at modsætte sig Bestemmelser i en Haandværkerorganisations Vedtægter som følgende:

„Ved Licitation afgives ethvert Bud med Forbehold, at Organisationens har Adgang til Licitationen og senest Fjerdedagen efter den Dag, da Licitationen holdes, med nærmere Begrundelse kan begære mulige for lave Bud udskudt, og at Afgørelse i saa Henseende, om ikke Bygherren og Organisationens er enige, træffes efter de af Handelsministeriet godkendte Normer for Behandling af Strid om Udskydning af Bud ved Licitation. Begæring om Udskydning af Bud kan dog ikke fremsættes, hvis kun et eller to Bud er afgivet.

Organisationens kan bestemme, at intet Bud maa afgives, forinden Bygherren har (1) forpligtet sig til ikke at overdrage Arbejdet til en Haandværker, hvis Bud er udskudt, eller, forinden Afgørelse foreligger, til en Haandværker, hvis Bud begæres udskudt, og (2) for Tilfælde af Overtrædelse paataget sig at udrede i Konventionalbod til et velgørende

Formaal Forskellen mellem det uretmæssig antagne Bud og det laveste Bud, der ikke er begæret udskudt, dog mindst 10 pCt. af førstnævnte Bud.

For lavt er et Bud, naar det ikke dækker tariffmæssig Arbejdsløn, Udgift til Materiale og et efter Arbejdets Art og Omfang samt den bydendes Forhold og Omstændighederne iøvrigt passende Beløb til Omkostninger og Fortjeneste. Udgift til Materiale bestemmes paa Grundlag af den bydendes Nettopris eller, hvis Dagsprisen er lavere, efter denne. Ved Fastsættelse af Nettoprisen tages Hensyn til Rente og Lagringsomkostninger samt Svind. For saa vidt det ikke oplyses, hvad der efter den bydendes Forhold er et passende Beløb til Omkostninger, lægges Fagets almindelige Forhold til Grund.

Ogsaa naar et Bud er i Strid med en lovlig og til Priskontrolraadet rettidig anmeldt Aftale eller Vedtagelse, der virkelig haandhæves af Organisationens, anses det som værende for lavt.

Udskydes et Bud, maa den bydende ikke overtage Arbejdet uden Samtykke af Organisationens“.

For Bygherren vil Adgangen til at fordre Spørgsmaal om Udskydning af Bud afgjort af et upartisk Organ give et Grundlag for at stille Organisationens Forslag til en forligsmæssig Ordning. Allerede som Følge deraf antager man, at det her som paa andre Omraader kun i et ringe Antal af de Tilfælde, hvor Mulighed for Tvist foreligger, vil vise sig nødvendigt at søge en retlig Afgørelse. Iøvrigt vil formentlig en Lempelse af Reguleringsreglerne som den foreslaaede virke i Retning af, at kun saadanne Bud begæres udskudt, som virkelig er for lave. Ikke mindst naar det offentlige er Bygherre, vil det derfor være naturligt, om Organisationens Begæring om Udskydning imødekommes, naar Bygherrens tekniske Raadgivere skønner, at Begæringen ikke gaar ud over, hvad der er rimeligt.

De Grunde, der taler for at tillade Regulering af Licitationsbud, har mindre Vægt ved bunden Licitation end ved offentlig. Da Bygherren ved bunden Licitation maa enten antage det laveste af Budene eller forkaste dem alle, vil nemlig almindeligvis kun Haandværkere, han har Tillid til, blive indbudt til Deltagelse i Licitationen. I hvert Fald naar Arbejdet er af større Omfang, vil normalt Deltagerne alle være Haandværkere af anerkendt Position, over for hvem Beskyttelse ved Regulering af Bud er mindre paakrævet, og som kan antages selv at være interesseret i at konkurrere frit om Arbejdet. Ogsaa i saa Fald synes det dog klart, at Regulering bør tillades, naar Antallet af Deltagere er stort. Men der kunde være Spørgsmaal om at begrænse Muligheden af Regulering ved bunden Licitation til Tilfælde, hvor enten Arbejdet er af mindre Omfang, eller Antallet af Deltagere i Licitationen er stort. Kommissionen vil dog ikke stille Forslag herom, idet det fra Haandværkets Side er hævdet meget stærkt, at Regnefejl og Smudskonkurrence ogsaa i andre Tilfælde af bunden Licitation forekommer i et Omfang, der gør Bibeholdelse af Adgang til Regulering paakrævet.

Beskyttelse af Underhaandsbud.

Næsten alle Haandværkerorganisationer paalægger deres Medlemmer at anmelde Underhaandsbud over en vis Størrelse, forinden de afgives til Bygherren.

Paa Grundlag af Anmeldelserne gennemfører mange Organisationer en Beskyttelse af Medlemmernes Underhaandsbud mod konkurrerende Bud paa samme Arbejde fra andre Medlemmers Side. I typiske Tilfælde medfører denne Beskyttelse, at en Bygherre, der har indhentet et Bud, ikke kan vente at faa lavere Bud frem fra anden Side, medmindre Organisationens finder, at det første Bud er højere end rimeligt. Det vil derfor være en Vildfarelse, om Bygherren deraf, at det ikke lykkes ham at faa Prisen ned ved Indhentning af yderligere Bud, drager den Slutning, at ingen senere bydende er villig til at udføre

Arbejdet billigere end den første, og at derfor nok dennes Bud er passende lavt. Den eneste Slutning, han med Rette kan drage, vil være, at man inden for Organisationen ikke har fundet det første Bud for højt til at fortjene Beskyttelse. Hvor en saadan Ordning virkelig gennemføres, vil der for en Bygherre sjældent være nogen synderlig Mening i at tage Bud fra flere Haandværkere efter hinanden. Er han ikke tilfreds med det første Bud, og han ikke vil lade en anden Haandværker udføre Arbejdet efter Regning, men søge at faa en virkelig Konkurrence i Stand, maa han holde Licitation.

Fra Haandværkets Side anfører man, at Indhentning af en Række Bud efter hinanden paa samme Arbejde giver let Adgang til Misbrug, om ikke Organisationen griber ind, idet en Bygherre kan skaffe sig Bud fra en Haandværker uden Tanke paa at antage det, alene for med det i Haanden at søge en anden Haandværker paavirket til at gaa ned i Pris.

Efter Kommissionens Mening maa det erkendes, at Organisationerne kan have Grund til at beskytte deres Medlemmers Underhaandsbud. Det maa dog være en Forudsætning, at disse er afgivet paa Grundlag af samme Tegninger og/eller samme Beskrivelse, idet der ellers ikke vil være nogen Sikkerhed for, at et nyt Bud angaar samme Arbejde som et tidligere. Og en Bygherre bør altid have Adgang til at indhente et enkelt Kontrolbud, uden at Organisationen griber ind.

Vil en Organisation beskytte Medlemmers Underhaandsbud, bør den ikke nøjes med at paalægge de øvrige Medlemmer ikke at afgive lavere Bud, men helt forbyde dem at byde paa Arbejdet, hvis ikke Licitation afholdes.

Beskyttelse af Underhaandsbud mod andre saadanne findes at burde tidsbegrænses til 6 Maaneder.

Naar Bygherren efter Indhentning af Underhaandsbud afholder Licitation, bør der være fri Adgang til at byde paa Arbejdet. For Tilfælde, hvor Licitationen er bunden, maa det dog kunne betinges, at de, fra hvem Underhaandsbud er taget, skal indbydes til at deltage.

Den antydede Ordning kan gennemføres ved Bestemmelser i Organisationernes Vedtægter som følgende:

„Har to Medlemmer paa Grundlag af samme Tegninger og/eller samme Beskrivelse givet Underhaandsbud paa et Arbejde, maa intet andet Medlem give Underhaandsbud derpaa uden Samtykke af Organisationen. Faar et Medlem Samtykke til, at han giver Bud, er han frit stillet med Hensyn til, hvilken Pris han vil forlange.

Naar et Arbejde, paa hvilket et eller flere Medlemmer har afgivet Underhaandsbud, udbydes i Licitation, har Medlemmerne fri Adgang til at deltage i denne. Er Licitationen bunden, kan det dog bestemmes, at enhver, der har afgivet Underhaandsbud, skal være indbudt til at deltage.

Den i disse Bestemmelser omhandlede Beskyttelse af Underhaandsbud mod andre saadanne bortfalder, naar 6 Maaneder er forløbet efter Afgivelsen af det seneste af Underhaandsbudene“.

Beskyttelse af Licitationsbud.

Ogsaa for Licitationsbud gennemfører mange Organisationer en Beskyttelse. Typiske er Vedtægtsbestemmelser om, at ved Licitation maa uden Samtykke af Organisationen intet i Licitationen deltagende Medlem, hvis Bud er højere end et andet Bud, indgaa paa Nedsættelse af sit Bud eller paa Ændring af Arbejdsbetingelser, og intet Medlem, der ikke deltager i Licitationen, paatage sig Arbejdet for en billigere Pris end det laveste Bud eller paa ændrede Betingelser.

Af lignende Grunde som ved Underhaandsbud og snarest i højere Grad end for disses Vedkommende maa Kommissionen finde Beskyttelse naturlig. Ogsaa her maa det dog anbefales, at Afgivelse af ufrigt Underhaandsbud helt forbydes.

For Tilfælde af bunden Licitation bestemmer nogle Organisationers Vedtægter, at hvis en Deltagers Bud er højere end et andet Bud, maa han ikke overtage Arbejdet. Det stemmer med den almindeligt anerkendte Retsregel, der i Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer udtrykkes saaledes, at ved bunden Licitation har Bygherren „Valget imellem at antage det billigste Bud eller at forkaste dem alle“. Selv om det her-efter maaske er overflødigt, kan det være ret naturligt, at Reglen optages i en Organisations Vedtægter i Form af et til Medlemmerne rettet Forbud. Ubetinget kan dog et saadant Forbud ikke gælde, idet en Haandværkers Konkurs eller lignende Forhold maa kunne give Ret til Udskydning af hans Bud. Fremsætter Bygherren Begæring om Udskydning, vil det være naturligt, om Afgørelse træffes efter de samme Regler, som kommer til Anvendelse, naar Organisationen begærer et Bud udskudt.

Da man ikke kan gaa ud fra, at der altid vil fremkomme passende lave Bud ved en Licitation, gaar det ikke an at afskære Bygherren fra at udbyde Arbejdet i ny Licitation. Almindeligvis søger Organisationerne heller ikke det. De fleste Vedtægter indeholder angaaende ny Licitation kun Bestemmelse om, at Medlemmerne ikke maa deltage deri, forinden samtlige Bud fra den tidligere Licitation er annulleret skriftligt, med andre Ord Bygherren skriftligt har erklæret, at Deltagerne i den tidligere Licitation ikke mere er bundet ved deres Bud. Herimod kan ingen berettiget Indvending gøres. For Tilfælde, hvor begge Licitationer er bundne, maa det ogsaa kunne betinges, at de, der har afgivet Bud ved den tidligere Licitation, skal indbydes til at deltage. Men det kan ikke billiges, at enkelte Organisationer har Vedtægtsbestemmelser om, at der skal være gaaet f. Eks. 3 Maaneder efter den tidligere Licitation, eller at ved den ny Licitation maa intet Bud være under det laveste ved den tidligere eller mindre end en vis Procent over dette. Bestemmelser af førstnævnte Art kan medføre, at Adgangen til at holde ny Licitation bliver uden Betydning for Bygherren, og Bestemmelser af sidstnævnte Art vil normalt have denne Følge. At Bestemmelser af sidstnævnte Art har kunnet fremkomme, er i og for sig ikke uforstaaeligt, thi uden saadanne Bestemmelser kan, naar Regulering foretages efter en mekanisk Regel, let det Tilfælde indtræffe, at en Haandværker, der deltager i den første Licitation, faar sit Bud forhøjet ved Reguleringen, og at derefter ved den anden Licitation et lavere Bud fra en anden Haandværker passerer uden Forhøjelse, hvilket maa vække Misfornøjelse hos den første Haandværker. Den mekaniske Regulering kan altsaa ogsaa for Haandværket selv have uheldige Virkninger, som man da enkelte Steder er kommet ind paa at søge afbødet ved yderligere Indgreb af altfor vidtgaaende Karakter i Medlemmernes Adgang til Konkurrence. Naar Reguleringen formes som en af et upartisk Organ foretaget Udskydning af Bud, kan Misforhold som det nævnte ikke opstaa. Er ved den første Licitation intet Bud udskudt, kan det ikke med Rette vække Misfornøjelse hos nogen, om Arbejdet overdrages en Deltager i den anden Licitation, hvis Bud er under samtlige Bud ved den første. Er derimod ved den første Licitation et Bud udskudt, maa normalt ogsaa et tilsvarende eller lavere Bud ved den anden Licitation kunne fordres udskudt. I Reglen vil derfor Haandværkere ikke ved en ny Licitation afgive Bud, der ligger under et ved den tidligere Licitation udskudt Bud, og er der ikke et større Spring mellem det højeste udskudte og det laveste ikke udskudte Bud ved en Licitation, vil det almindeligvis ikke have Interesse for Bygherren at afholde ny Licitation. Særlige Omstændigheder som Fald i Arbejdsløn eller Materialepriser, eller det Forhold, at en bestemt Haandværker har købt eller kan købe Materialer til meget lav Pris, kan dog bevirke, at et Bud ved en ny Licitation ikke kan udskydes, skønt det er under et ved den tidligere Licitation udskudt

Bud. Derfor bør en Organisation ikke kunne forbyde sine Medlemmer at afgive Bud, der ligger under et tidligere udskudt Bud. Men det maa være tilladt at bestemme, at saadanne Bud paa Begæring skal udskydes uden nyt Bevis for, at de er for lave, om ikke særligt Forhold som nævnt foreligger. Og en Vedtægtsbestemmelse herom vil ikke være uden Betydning, idet det kan være forskelligt sammensatte Beregningsudvalg, der træffer Afgørelse om Udskydning af Bud ved de to Licitationer, og derfor maaske det sidste Beregningsudvalg ikke uden udtrykkelig Bestemmelse vil føle sig bundet ved et Resultat, det første er kommet til.

Ogsaa Beskyttelsen af Licitationsbud findes at burde tidsbegrænses til 6 Maaneder.

Efter det anførte skulde der ikke være Grund til at modsætte sig Bestemmelser som følgende:

„Ved Licitation maa uden Samtykke af Organisationen intet i Licitationen deltagende Medlem, hvis Bud er højere end et andet Bud, indgaa paa Nedsættelse af sit Bud eller paa Ændring af Arbejdsbetingelser, og intet Medlem, der ikke deltager i Licitationen, afgive Underhaandsbud paa Arbejdet. Faar et Medlem Samtykke til, at han afgiver Underhaandsbud, er han frit stillet med Hensyn til, hvilken Pris han vil forlange.

Udbydes Arbejdet i ny Licitation, har Medlemmerne fri Adgang til at afgive Bud med Forbehold som ved en første Licitation. Bygherren skal dog have afgivet skriftlig Erklæring om, at de bydende ved den tidligere Licitation ikke mere er bundet ved deres Bud. Og er begge Licitationerne bundne, kan det bestemmes, at enhver, der har afgivet Bud ved den tidligere Licitation, skal være indbudt til at deltage i den ny.

Ved Behandling af Strid om Udskydning af Bud ved en ny Licitation anses et Bud, der ligger under et ved den tidligere Licitation udskudt Bud, uden fornyet Bevisførelse som for lavt, om ikke andet oplyses at følge af Fald i Arbejdsløn eller Materialepriser, billigt Indkøb af Materialer eller lignende Omstændigheder.

Ved bunden Licitation maa et Medlem, hvis Bud er højere end et andet Bud, ikke overtage Arbejdet. Bygherren kan dog begære det laveste Bud udskudt, hvis Haandværkerens Konkurs eller lignende Forhold gør Nægtelse af at overdrage ham Arbejdet naturlig, og Forholdet er indtruffet efter det Tidspunkt, da han opfordredes til at afgive Bud, eller ved nævnte Tidspunkt var ukendt for Bygherren. Afgørelse i saa Henseende træffes, om ikke Bygherren og Organisationen er enige, efter de af Handelsministeriet godkendte Normer for Behandling af Strid om Udskydning af Bud ved Licitation.

Den i 1. og 2. Stk. omhandlede Beskyttelse af Licitationsbud bortfalder, naar 6 Maaneder er forløbet efter Licitationen“.

Udregningsvederlag for Licitationsbud og Afgifter deraf.

Ikke faa Organisationer har i deres Vedtægter Bestemmelser, hvorefter enhver Deltager i en Licitation i sit Bud skal indregne et nærmere bestemt Beløb, der, om han faar Arbejdet, udbetales de øvrige Deltagere som Vederlag for Udregning af deres Bud, omend ofte med et vist Fradrag, idet en Del af Beløbet tilfalder Organisationen.

Da Udregning af Licitationsbud medfører Arbejde eller Udgift, som maa vederlægges paa en eller anden Maade, kan Kommissionen ikke finde det uberettiget, om Vederlaget skal udredes af det Byggeforetagende, i hvis Interesse Arbejdet gøres, eller Udgiften afholdes. Efter Kommissionens Mening bør det ogsaa være tilladt at fordrø Udregningsvederlag, naar intet af Budene antages, idet det dog herved maa være en Forudsætning, at de forskellige Grupper af Bygherrer ikke behandles forskelligt.

I Overensstemmelse med hidtidig Praksis bør Udregningsvederlag ikke fordres for et Bud, der antages, idet det vil være mindre naturligt, om Afgiveren skal være stillet

anderledes end den, der faar Arbejde ifølge et Underhaandsbud. Ej heller bør der betales for et Bud, der bortfalder efter Reglerne om Udskydning af Bud ved Licitation, eller som ligger mere end 12 pCt. over det laveste, ikke udskudte Bud. Har samme Arbejde ogsaa tidligere været udbudt i Licitation, bør endvidere en Haandværker, der har faaet Ret til Udregningsvederlag som Deltager i den tidligere Licitation, ikke have Udregningsvederlag som Deltager i den ny. Endelig bør Betaling for et Bud kunne nægtes, naar det ikke er fremkommet ved en detailleret Udregning, som den bydende har foretaget eller ladet foretage.

Med de nævnte Undtagelser maa det være tilladeligt at fordre Udregningsvederlag for ethvert Bud.

Da Bygherren selv afgør, hvor mange han vil indbyde til at deltage i en bunden Licitation, maa Vederlaget for et Bud her kunne gøres uafhængigt af Antallet af beretigede. Det bestemmes naturligst efter Størrelsen af det laveste, ikke udskudte Bud. Med Støtte i hidtidig Praksis antages det, at om nævnte Bud ligger over en vis Grænse, bør Vederlaget være forholdsvis mindre, jo større Budet er.

Grænsen for, hvad der kan fordres i Udregningsvederlag, findes at burde sættes lavere ved Byggeri af Boliger med 12 eller flere Lejligheder og ved Byggeri efter Standardtegning af f. Eks. Statshusmandshuse eller Landarbejderboliger end ved andet Byggeri.

Ved Byggeri af Boliger med 12 eller flere Lejligheder og ved Byggeri efter Standardtegning af f. Eks. Statshusmandshuse eller Landarbejderboliger antager Kommissionen, at det vil være forsvarligt, om Udregningsvederlag for et Bud ved bunden Licitation fordres betalt med:

I Murerfaget, i Tømmerfaget og i Snedkerfaget.

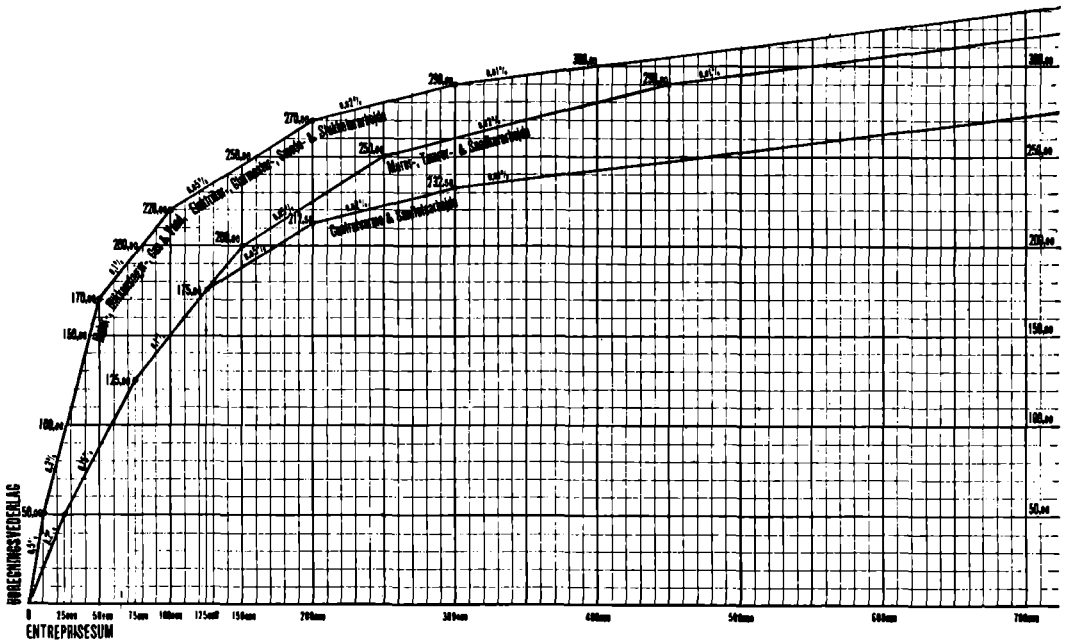
0,2 pCt. af det laveste, ikke udskudte Bud, hvis det ikke overstiger 25 000 Kr., og ellers 0,2 pCt. af de første 25 000 Kr., 0,15 pCt. af Beløb indtil 50 000 Kr. ud over de første 25 000 Kr., 0,1 pCt. af Beløb indtil 75 000 Kr. ud over de første 75 000 Kr., 0,05 pCt. af Beløb indtil 100 000 Kr. ud over de første 150 000 Kr., 0,02 pCt. af Beløb indtil 200 000 Kr. ud over de første 250 000 Kr. og 0,01 pCt. af Beløb ud over de første 450 000 Kr.

I Centralvarmefaget og i Sanitetsfaget.

0,2 pCt. af det laveste, ikke udskudte Bud, hvis det ikke overstiger 25 000 Kr., og ellers 0,2 pCt. af de første 25 000 Kr., 0,15 pCt. af Beløb indtil 50 000 Kr. ud over de første 25 000 Kr., 0,1 pCt. af Beløb indtil 50 000 Kr. ud over de første 75 000 Kr., 0,05 pCt. af Beløb indtil 75 000 Kr. ud over de første 125 000 Kr., 0,02 pCt. af Beløb indtil 100 000 Kr. ud over de første 200 000 Kr. og 0,01 pCt. af Beløb ud over de første 300 000 Kr.

I Malerfaget, i Blikkenslagerfaget (herunder Installation af Gas og Vand), i Elektrikerfaget, i Glarmesterfaget, i Smedefaget og i Stukkaturfaget.

0,5 pCt. af det laveste, ikke udskudte Bud, hvis det ikke overstiger 10 000 Kr., og ellers 0,5 pCt. af de første 10 000 Kr., 0,3 pCt. af Beløb indtil 40 000 Kr. ud over de første 10 000 Kr., 0,1 pCt. af Beløb indtil 50 000 Kr. ud over de første 50 000 Kr., 0,05 pCt. af Beløb indtil 100 000 Kr. ud over de første 100 000 Kr., 0,02 pCt. af Beløb indtil 100 000 Kr. ud over de første 200 000 Kr. og 0,01 pCt. af Beløb ud over de første 300 000 Kr.

Størrelsen af de forskellige Fags Udregningsvederlag efter de ovenfor angivne Satser angives af Kurverne paa vedføjede Diagram.

Ved andet Arbejde end Byggeri som nævnt antager man, at det bør være tilladt at forhøje de anførte Satser med indtil 50 pCt.

Man ønsker at tilføje, at ovenstaaende Forslag bygger paa et ret begrænset Materiale, saa det er ikke usandsynligt, at fremtidig Erfaring kan begrunde Ændringer.

De angivne Satser maa kunne anvendes ogsaa ved offentlig Licitation, naar ikke Antallet af dem, der er berettigede til Udregningsvederlag, er for stort. Men det bør ikke forøge det samlede Udregningsvederlag, om nævnte Antal overstiger en vis Grænse. Denne findes at kunne sættes til 8 for Murerfaget ved Byggeri i København, Frederiksberg eller Gentofte Kommune eller i de til disse grænsende Kommuner og iøvrigt til 5.

Da Licitation medfører Arbejde eller Udgift for saavel Organisationen som Deltagerne, findes det ikke urimeligt, om Organisationen betinger sig, at den skal have indtil 10 pCt. af Udregningsvederlag for Bud, dens Medlemmer har afgivet.

Naar det laveste, ikke udskudte Bud skal bestemme Størrelsen af Udregningsvederlaget, kan dette ikke indregnes i Budene, men ethvert af disse maa afgives med det Forbehold, at Udregningsvederlag betales efter Organisationens Regler derom. Vil Organisationen sikre Betaling, ogsaa hvis intet Bud antages, kan den bestemme, at et Bud ikke maa afgives, forinden Bygherren har forpligtet sig til at betale. Organisationen bør kunne fordrø Vederlaget indbetalt til sig.

Som Eksempel paa, hvorledes en Ordning som den omtalte kan gennemføres, kan følgende Formulering for en Tømrerorganisation tjene:

„Ved Licitation afgives ethvert Bud med Forbehold af Ret til Udregningsvederlag efter Organisationens Regler derom. Organisationen kan bestemme, at intet Bud maa afgives, forinden Bygherren har forpligtet sig til at betale efter disse Regler.

Ret til Udregningsvederlag giver Bud, der ikke antages, ikke bortfalder efter Reglerne om Udskydning af Bud ved Licitation og ikke ligger mere end 12 pCt. over det

laveste, ikke udskudte Bud. Har Arbejdet tidligere været udbudt i Licitation, er dog en bydende, der har faaet Ret til Udregningsvederlag som Deltager i den tidligere Licitation, ikke berettiget til Udregningsvederlag som Deltager i den ny. Og Betaling for et Bud kan nægtes, hvis det ikke er fremkommet ved en detailleret Udregning, som den bydende har foretaget eller ladet foretage.

For ethvert Bud, der giver Ret til Udregningsvederlag, betales ved bunden Licitation 0,2 pCt. af det laveste, ikke udskudte Bud, hvis det ikke overstiger 25 000 Kr., og ellers 0,2 pCt. af de første 25 000 Kr., 0,15 pCt. af Beløb indtil 50 000 Kr. ud over de første 25 000 Kr., 0,1 pCt. af Beløb indtil 75 000 Kr. ud over de første 50 000 Kr., 0,05 pCt. af Beløb indtil 100 000 Kr. ud over de første 75 000 Kr., 0,02 pCt. af Beløb indtil 200 000 Kr. ud over de første 100 000 Kr. og 0,01 pCt. af Beløb ud over de første 200 000 Kr. Ved offentlig Licitation gælder det samme med den Begrænsning, at Udregningsvederlaget for samtlige Bud højst kan blive 5 Gange, hvad det efter den angivne Beregningsmaade vilde blive for et enkelt Bud.

Ved andet Arbejde end Byggeri af Boliger med 12 eller flere Lejligheder eller Byggeri efter Standardtegning af f. Eks. Statshusmandshuse eller Landarbejderboliger forhøjes de nævnte Procentsatser med 50 pCt.

Af Udregningsvederlag for Bud, Medlemmer har afgivet, tilfalder 10 pCt. Organisationen. De 90 pCt. deles lige mellem de Medlemmer, hvis Bud giver Ret til Udregningsvederlag.

Udregningsvederlag forfalder til Betaling, saa snart det er afgjort, om noget af Budene antages, og om noget af dem bliver udskudt.

Udregningsvederlag indbetales til Organisationen til Fordeling mellem de berettigede. Finder Betaling ikke Sted i rette Tid, er Organisationen bemyndiget til at indtale Beløbet paa samtlige berettigedes Vegne.

Efter enkelte Organisationers Vedtægter fordeles Udregningsvederlag ved offentlig Licitation ikke mellem Deltagere i Licitationen, men mellem Medlemmer, der inden for et vist kortere Tidsrum har deltaget i offentlig Licitation. Kommissionen mener, at i passende Udformning maa ogsaa en saadan Ordning kunne godkendes. —

En Del Organisationer opkræver Kontingenter eller lignende Afgifter med større Beløb af Licitationsarbejder end af Arbejder, der udføres efter Regning eller ifølge Underhaandsbud. Fra en saadan Fremgangsmaade maa Kommissionen tage Afstand. Ud over, hvad der følger af, at Organisationerne kan betinge sig Andel i Udregningsvederlag, bør de ikke have Adgang til at fordyre Licitationsarbejder ved særlige Afgifter derpaa. —

Ud over Udregningsvederlaget maa et passende Beløb kunne fordres for Udarbejdelse af Udkast, for saa vidt der ikke fra Bygherrens Side foreligger Tegninger og Beskrivelse.

Forbud mod Deltagelse i visse Licitationer.

I mange Organisationer kan det være Medlemmerne forbudt at deltage i en Licitation.

Vigtigst i saa Henseende er Forbud mod at afgive Bud, naar en uorganiseret Mester deltager. Ofte bestemmer Vedtægterne herom, at Bud skal afgives i Konvolutter med paategnet Forbud mod Aabning i nævnte Tilfælde.

Da en uorganiseret Mester ofte vil lægge ikke tariffmæssig Arbejds løn til Grund for sit Bud, er det ret naturligt, om organiserede Mestre paa Forhaand opgiver at konkurrere med ham. Kommissionen vil dog anbefale, at Organisationerne, naar det er muligt,

i Stedet for at forbyde deres Medlemmer at deltage i Konkurrence nøjes med at gøre Deltagelse betinget af, at ogsaa den uorganiserede Mesters Bud kan begæres udskudt, hvis det er for lavt. Ved offentlig Licitation vil dette altid være muligt, naar Bygherren indgaar derpaa. Ved bunden Licitation kræves, hvis ikke Forbehold desangaaende er taget over for den uorganiserede Mester, Tilslutning ogsaa af ham, idet han ellers, hvis hans Bud er det laveste, kan modsætte sig, at Bygherren antager et andet Bud. For Tilfælde, hvor en Organisation ikke kan sikre sig Adgang til at begære den uorganiserede Mesters Bud udskudt, hvis det er for lavt, finder man, at Organisationerne maa kunne forbyde sine Medlemmer Deltagelse i Konkurrence med ham.

Det findes at maatte anses tilladeligt, om et Fags Organisation kræver Licitationsbud betinget af, at Arbejdet i et andet Fag ikke overdrages en Mester, der benytter Medhjælp i sin Virksomhed, men ikke er Medlem af nogen faglig Organisation. Utilstedeligt findes det derimod, om en Organisation, som det er forekommet, boykotter en Bygherre en vis Tid efter, at han har ladet en uorganiseret Mester arbejde for sig.

At en Organisation forbyder Deltagelse i Konkurrence med et Medlem af en anden faglig Organisation, bør efter Kommissionens Mening i Almindelighed ikke anses tilladeligt. Hvis de i det foregaaende omtalte Regler om Udskydning af Bud gennemføres, vil det være naturligt, om Aftaler indgaas mellem Organisationer angaaende Adgang for enhver af dem til at begære Udskydning ogsaa af Bud, som Medlemmer af de andre afgiver.

Det forekommer, at en Organisation forbyder sine Medlemmer at deltage i offentlig Licitation i alle Tilfælde, hvor det er en privat Bygherre, der udbyder Arbejdet, eller at et Medlem, der har faaet Arbejdet ved en offentlig Licitation, ikke maa deltage i den næste eller de to næste. Bestemmelser af denne Art bør efter Kommissionens Mening ikke opretholdes.

Afsluttende Bemærkninger.

Om Ministeriet kan være enigt i de fremsatte Forslag, vil de fornødne Vedtægtsændringer i Henhold til Prisloven kunne gennemføres af Priskontrolraadet i Samarbejde med Organisationerne.

Man kan saa spørge, om dansk Ret tilstrækkeligt værner mod, at Deltagere i en Licitation træffer Aftale, der tager Sigte paa at opnaa Fordele ud over, hvad der hjemles ved lovlige og til Priskontrolraadet rettidigt anmeldte Bestemmelser i Organisationens Vedtægter. Efter Kommissionens Mening kan dette Spørgsmaal besvares bekræftende. Det vil være et klart retstridigt Forhold, om Aftale som nævnt indgaas. Bygherren kan derfor nægte at betale, hvad et Bud er forhøjet med ifølge Aftalen. Faar Priskontrolraadet Kundskab om Aftalen, kan det give Paalæg om Ophævelse deraf og Undladelse af fremtidigt at indgaa lignende Aftaler med den Følge, at Overtrædelse bliver strafbar. Og naar Aftalen indgaas hemmeligt, vil der ofte foreligge Bedrageri eller Forsøg derpaa. I saa Fald vildledes nemlig Bygherren, og efter § 279 i Straffeloven er den Bedrager, der for uberettiget Vindings Skyld retstridigt fremkalder en Vildfarelse hos en anden, hvorved denne bestemmes til en Handling eller Undladelse, der paafører ham Formuetab.

Et Mindretal, bestaaende af Direktør *F. C. Boldsen*, har medundertegnet Forslaget i Erkendelse af Betydningen af den samlede Ordning, som herved indføres paa Tilbudsomraadet, men ønsker samtidig at gøre opmærksom paa visse Betæneligheder overfor afgørende Dele af Betænkningen og Forslaget.

Heri bygges der paa den — efter Mindretallets Mening ikke velbegrundede — Forudsætning, at der gennem kontrollerende Beregninger kan konstateres passende Priser for Byggearbejder, der — afhængige af de enkelte Haandværkeres økonomiske Forhold, Dygtighed og Udførelse af Arbejderne samt af Bygherrerens Tilsyn og af Tidspunkterne for Igangsættelserne (Sommer- eller Vinterarbejde) — formentlig maa betragtes som stærkt differentierede Leverancer og Arbejdsydelser og ikke som Standardvarer. Med denne Forudsætning paalægger man som en økonomisk Nydannelse de tilbudgivende *Pligt* til udover deres Udgifter at beregne et „efter Arbejdets Art og Omfang samt den bydendes Forhold og Omstændighederne iøvrigt passende Beløb til Omkostninger og Fortjeneste“ og lader yngre og initiativrige tilbudsgivendes Forsøg paa at erobre saavel Licitations- som almindelige Tilbudsarbejder kontrollere af Beregningsudvalg, eventuelt af Priskontrolraadet, med Risiko for, at Minimal- og Maksimalpriser efterhaanden dækker hinanden og bevirker en almindelig Prisforhøjelse. Betænelighederne formindskes ikke ved, at et Bud „ogsaa anses for lavt, hvis det er i Strid med en lovlig og til Priskontrolraadet rettidig anmeldt Aftale eller Vedtagelse, der virkelig haandhæves af Organisation“, thi herved bliver ogsaa Aftaler, som ikke er kontrolleret og godkendt af Raadet, indtil videre lagt til Grund, f. Eks. Prislister.

Mindretallet nærer megen Betænelighed ved, at man er gaaet med til — formentlig i Strid med Erfaringerne fra Praksis — at antage en foretagen Licitations Resultat i den Grad som en endegyldig Afgørelse, at dette Resultat beskyttes ved Bestemmelser, som gør en ny Licitations Udfald ret illusorisk, idet der indføres de økonomiske Nydannelser, at tilbudgivende fra første Licitations skal medindbydes, at lavere Bud end ved første Licitations „paa Begæring skal udskydes uden nyt Bevis for, at de er for lave“, bortset fra visse Tilfælde, samt at Laugene kan forbyde Medlemmer, som ikke har deltaget i Licitationerne, at afgive Underhaandsbud paa Arbejdet. Betænelighederne ved disse Regler forstærkes, naar de anvendes ikke alene ved offentlige Licitations, hvor Bygherrerne henvender sig til en ukendt Kreds, og hvor derfor visse Begrænsninger i Bygherrerens Dispositioner kan være naturlige, men ogsaa ved bundne Licitations, som i deres System nærmer sig private Overenskomster og Forretninger.

Mindretallet vil formode, at de indførte Regler og Beregningsvederlag — hvilke sidste i Forbindelse med visse Laugsafgifter i givne Tilfælde kan overstige Bygherrens Vederlag for Arbejde og Risiko, og som i hvert Fald burde forudsætte, at Bygherren til Gengæld opnaaede en virkelig Konkurrence — vil bevirke, at Bygherrer, Haandværkere og Entreprenører i adskillige Tilfælde som hidtil vil finde deres Samarbejde og Interesser bedst plejet ved at undgaa Licitations, som — ikke mindst i Depressionstider og med Hensyn til Landbrugets Byggeri — kan virke hindrende for Igangsættelser. Der synes under disse Forhold ikke at være Grund til at tilraade Ministerierne ubetinget at forlange Licitations afholdt som Grundlag for Byggearbejder, hvortil der ydes Statsstøtte.

Forslag til Normer for Behandling af Strid om Udskydning af Bud ved Licitations.

§ 1.

Er der i Tilfælde af Udbydelse af Arbejder i Licitations Strid mellem Udbyderen og en Organisation, hvortil de bydende eller nogle af disse hører, om Berettigelsen af en Begæring fra Organisationens Side om Udskydning af Bud i Henhold til Bestemmelser i

Organisationens Vedtægter om Regulering af Bud ved Licitation, afgøres Sagen af et Beregningsudvalg.

Ved bunden Licitation gælder det samme, naar der er Strid om Berettigelsen af en Begæring fra Udbyderens Side om Udskydning af det laveste Bud paa Grund af den bydendes Konkurs eller lignende Forhold.

§ 2.

Til Beregningsudvalget vælger hver af Parterne to Medlemmer eller, hvis de er enige derom, et Medlem.

De af Parterne valgte Medlemmer skal være fagkyndige. Naar Parterne vælger hver to Medlemmer, skal fra hver Side mindst en af de valgte være i overordnet eller selvstændig Stilling, og naar Parterne vælger hver et Medlem, skal begge de valgte opfylde nævnte Vilkaar. Personer, der selv har afgivet Bud ved Licitationen, kan ikke vælges til Medlemmer af Beregningsudvalget.

§ 3.

Er ikke et Flertal af de af Parterne valgte Medlemmer enige om Afgørelsen, vælges en Opmand.

§ 4.

Er der mellem de af Parterne valgte Medlemmer ikke Flertal for Valg af en bestemt Person som Opmand, udnævner Formanden for Priskontrolraadet en med Arbejde af den paagældende Art kendt Opmand blandt Personer, der er opført paa en af Handelsministeren udfærdiget Opmandsliste for Faget eller Dele deraf.

§ 5.

Til at gøre Indstilling om, hvilke Personer der skal opføres paa et Fags Opmandsliste, nedsætter Handelsministeren et Udvalg paa mindst 7 Medlemmer, hvori de forskellige Interesser indenfor Byggevirksomhed repræsenteres under ligelig Hensyntagen til Interesserne hos selvstændige Udøvere af Faget og hos Bygherrer.

Kun Ledere eller Indehavere af selvstændige Virksomheder i et Fag og Personer med samme Fagkundskab som saadanne kan opføres paa Fagets Opmandsliste. De sidstnævnte kan kun opføres derpaa, for saa vidt et Flertal af Udvalget har indstillet dem.

Opførelse paa Opmandsliste af en bestemt Person gælder til Udløbet af det nærmest følgende Kalenderaar, men kan fornyes.

§ 6.

Opmanden drager Omsorg for, at Afgørelse saa vidt muligt træffes inden 8 Dage.

§ 7.

Afgørelse af Opmanden træffes ved begrundet Kendelse.

Der tilstilles hver af Parterne et Eksempplar af Kendelsen og Priskontrolraadet en Genpart deraf.

§ 8.

Med hvilket Beløb hver af Parterne skal bidrage til Dækning af Sagens Omkostninger, derunder Honorar til Opmand, fastslaaes af Beregningsudvalget.

Om det i Beregningsudvalgets første Møde begæres af nogen af Parterne, skal hver af disse deponere et passende Beløb til Dækning af Omkostninger. Beløbets Størrelse bestemmes af Beregningsudvalget.

§ 9.

Ændring i disse Normer kan foretages af Handelsministeren efter Forhandling med de interesserede Organisationer.

København, i August 1945.

K. Bang.	F. C. Boldsen.	Carl Bruun.	Aa. Christensen.
Sv. Thorning Christensen.	P. Christiansen.	Bertel Dahlgaard.	Esper Eising.
Helge Finsen.	Henning Friis.	Ebbe Groes.	Johs. Hansen.
E. Hertz.			
P. Juhl-Christensen.	P. Kerrn-Jespersen.	Melchior Kjeldsen.	N. Lindberg.
Johannes Nissen.	V. Nørby.	Axel H. Pedersen.	Frede Pedersen.
Kristian Sindballe.	Johs. Steffensen.	E. Sveinbjørnsson.	H. A. Sørensen.
Poul Sørensen.	S. Sørensen.	Ejnar Thorsen.	I. V. Werner.

Karen Poulsen. K. G. Rønn.